

Márk evangéliuma

Lekció: Apcsel. 9.1-20

Textus: Mk. 8.1-26

2010. dec. 5.

Gazdagrét

„Látsz-e valamit?” (1)

Ki az, aki lát, és ki, aki nem lát? Gyakran a legelvakultabb az, aki a leginkább meg van győződve arról, hogy ő látja a valóságot (neki van igaza), és a legvilágosabb az, aki tudatában van annak, hogy részben, vagy egészen vak. Ki az, aki a teljes valóságot ismeri? És nem az ismeri-e a legtöbbet, aki elismeri, hogy oly keveset lát és ért? A világos látással alázat jár, az erőszakos magabiztosság meg mintha vakságot rejtene.

A ma olvasott bibliai rész tartalmilag központi kérdése így hangzik: „Látsz-e valamit?” Amint hallottuk, Jézus egy vaknak teszi fel ezt a kérdést, akinek gyógyítását megkezdte. Ugyanakkor Márk evangéliumának nagyobb összefüggésében többről van szó, mint a vak meggyógyításáról. Márk kérdése: ki érti meg, ki ismeri fel, ki látja – láthatja – Jézust? A tanítványok kiképzése, felkészítése zajlik. De egyre inkább úgy tűnik, hogy reménytelen esetnek számítanak. Mintha nem látnának semmit. Kemény és értetlen a szívük, süket a fülük, nehéz a lelkük. Mit jelent a vakságuk? Van-e esélye annak, hogy látni fognak? Milyen lépcsői vannak a megnyílásnak? Ezekkel és hasonló kérdésekkel foglalkozunk ma, valamint a következő alkalommal is.

I. A megrázó tény: akiknek látniuk kellene, vakok

Elgondolkoztató, hogy hogyan lehetséges a tanítványok értetlenségének, keményszívűségének, vakságának ilyen leplezetlen bemutatása egy olyan könyvben (egy evangéliumban), amely a későbbi keresztények számára alpmű lesz. Márk evangélista ahelyett, hogy kicsit lekerekítené a történeteket, vagy próbálná menteni a későbbi apostolokat, akik tanúságára az egyház épült, minden eszközzel azon van, hogy ha lehet, még sarkosabbá tegye a vállalhatatlant: akik Jézussal vannak, akiket magáénak választott, akiknek Isten országa titka megadatott (Mk. 4.11), azok reménytelenül alkalmatlanok erre. A tanítványokat Jézus választotta, hogy vele legyenek, és hogy majd elküldje őket, hogy hirdessék Isten uralmának jó hírét. Ez meg is történt, és sikerrel is jártak (6.12). Mindeközben Márk nem vonakodik bemutatni azt, hogy Jézus valami felfoghatatlan vaksággal találja magát szemben legbenső munkatársi körében. Először az ötezer ember megvendégelése, majd az azt követő éjszakai galileai tengeri kaland után jegyzi meg Márk: „*Nem okultak a kenyerekből, mert a szívük még kemény volt.*” (6.52). Amikor Jézus szembekerült a vallási vezetőkkel abban a vitában, hogy mi teszi tisztátalanná az embert, majd azt mondja a tömegnek, hogy nem az, amit megeszünk, hanem az, ami a szívből jön ki, meglepődve így szól a magyarázatért folyamodó tizenkettőhöz: „*Ti i is ennyire értetlenek vagytok?*” (7.18). De mindez semmi ahhoz képest, ahova a jelen szakaszban érkeztünk el.

Az első meglepetés akkor éri az olvasót, amikor Jézus, látva a nagy tömeget, amely napok óta velük volt, felveti, hogy meg kellene őket etetni: *„Szánakozom a sokaságon, mert már három napja vannak velem, és nincs mit enniük; ha pedig éhesen bocsátom őket haza, kidőlnek az úton...”* A tanítványok válasza elképesztő: *„Miből tudná valaki ezeket kenyérrel jóllakolni a pusztában?”* Mintha nem azt tanulnák Jézustól, hogy Isten valóságos, jelenvaló, cselekvő – és nemcsak egyszer lakatta jól népét mannával a pusztában Mózes idejében (mindegyik tanítvány ezen a történeten nőtt fel), hanem ma is cselekszik. De az még hagyján, hogy hitetlenül ismétlik a Szentírás szavait, ennél sokkal súlyosabb a helyzet. Még természetes is lenne ez a mondat – még a jószándékot is kihallhatnánk belőle (tényleg, miből?) – ha nem lettek volna részesei az ötezer ember megvendéglése csodájának. Hiszen pontosan úgy beszélnek, mint akik még sohasem láttak ilyet. De láttak – és mégsem látnak. Vakok...

Ugyanakkor azt kell mondanunk, hogy még ez is semmi ahhoz képest, ami következik. Jézus megvendégeli a sokaságot, mindnyájan esznek és jóllaknak. A csoda megismétlődik, tele kosarakban áll a kenyér és a hal. Nem sokkal később, amikor Jézus hajóba száll a tanítványokkal, kiderül, hogy mindössze egy kenyeret vittek magukkal. Jézus a tavon adatott kivételes nyugalmat arra szeretné használni, hogy felhívja a tanítványai figyelmét arra, hogy a farizeusok lelkiülete veszélyes lehet rájuk nézve is: *„Óvakodjatok a farizeusok kovászatól...”*. És mi a reakció? *„Erre tanakodni kezdtek arról, hogy nincs kenyérük.”* Nincs kenyérük! Az ötezer után... a négyezer után... a legnagyobb probléma, hogy nincs kenyér (miközben egy még van is!) Kik ezek? Milyenek ezek? Hogyan lehetnek ilyenek? Azt hiszem, megértjük Jézust, még ha kemény is: *„Hát még mindig nem veszitek észre és nem értitek? Még mindig olyan keményszívűek vagytok? Van szemetek és mégsem láttok, fületek is van, és mégsem hallotok? Nem is emlékeztek?”*

Hogyan lehetnek ilyen vakok, értetlenek, mondjuk, akár hívők vagyunk, akár nem. Ha valaki valamit átélt, kétszer is, akkor hogyan lehetséges, hogy semmit sem fog fel belőle, semmit sem épít be abból az életébe? Ugyanakkor ezzel a felháborodással vagy éppen azzal, ha nevetségesnek tartjuk Jézus tanítványait, valójában magukat ítéljük el. Mert ez a vakság alapvetően része mindannyiunknak életének.

Tudniillik könnyű belátnunk, hogy mi, akik kívülről nézzük a tanítványok életét, egészen másképpen ítéljük meg azt, mint akik benne vannak. Mi ismerjük az egész történetet, ők még nem. Mi tudjuk, hogy ki az a Jézus, mi fog történni vele, és mi lesz a tanítványokkal – ők nem. Mi tudjuk, hogy ő Isten Fia, aki meghal és feltámad, és ezzel a létező legnagyobb csoda történik meg, hiszen nem pusztán a betegség, nem az éhség, nem a szükség oldódik meg, hanem a legnagyobb ellenség, a halál győzetik le. Mi egyben látjuk azt, amiben ők benne élnek. Kívülről pedig könnyű látni a bennlévők vakságát.

Próbáld elmagyarázni a halnak, hogy bár ő a vízben él, a vízhez kötött, de a vízen túl csodálatos és fantasztikus élet van. És amikor azt mondja, hogy nem, az lehetetlen, akkor hiába mondd neki, hogy vak vagy, nem tudod, mi van a vízen túl; vaksága éppen azt jelenti, hogy nem láthatja és nem tudhatja (ha tudná, hogy van valami a vízen túl, csak nem ismeri, már nem lenne vak). Hiába magyarázod neki, hogy nincs igaza, és nyissa meg a szemét, ez lehetetlen. Amiben benne vagyunk, amire nézve vakok vagyunk, az definíció szerint az, amit nem láthatunk. És innen csak egy

lépés, hogy elismerjük: a valóság egy jelentős részét nem látjuk. A valóság egy jelentős részére nézve mindannyian vakok vagyunk. Annyira nevetségesen, felháborítóan, értelmetlenül vakok, mint ezek a tanítványok. A megrázó tény, hogy mindazok, akik Jézus közelében vannak, akiknek látni kellene, vakok. „Látsz-e valamit?”

II. Az ok: hitetlenség

A vakság, tehát, bizonyos értelemben egyetemes. Mindannyian vakok vagyunk arra, amiben élünk, amiben lélegzünk, amit az anyatejjel szívunk magunkba, hiszen mindezt magától értetődőnek tartjuk. Nem kérdezzük rá az alapokra, és nem is vagyunk tudatában annak, hogy mindezek léteznek – és nem feltétlenül magától értetődőek. Van egy megkérdőjelezhetetlen alapja az életünknek, a gondolkodásunknak, a kultúránknak, a világunknak, amelynek alapján minden eseményt, személyest vagy közösségit, elhelyezünk és értékelünk. Mindennek valóságára gyakran csak akkor derül fény számunkra, ha egy egészen más kultúrában hosszabb időt töltünk. Meglátjuk, hogy ami számunkra magától értetődő, az mások számára nem az, és viszont. Megnyílik a szemünk, és most már látunk. Új nézőpontot kaptunk, és onnan magunkat is másképpen látjuk. Vagy amikor egy krízis áll be valakinek az életében. Egy súlyos betegség vagy veszteség leleplezi és megrendíti az addig láthatatlan és megkérdőjelezhetetlen alapokat. Pl. eddig a pénzért rohantam, de most már tudom, hogy valami egészen másról szól az élet...

Mindez érvényes a világnézeti és hitbeli meggyőződésre is. Vizsgáljuk meg, hogy mit nem látnak a tanítványok, és mi ennek az oka? „*Vigyázzatok, óvakodjatok a farizeusok kovásztól és a Heródes kovásztól!*” – mondja Jézus. Vajon mi ez a kovász, mi az, ami a tanítványok gondolkodását, lelkületét is könnyen eléri, hogy azután – amint a kovász megkeleszti a tésztát – átjárja és átformálja őket? A megelőző szakaszban Márk megválaszolja a kérdést. A farizeusok és írástudók mennyei jelt követelnek Jézustól, és mindezt azért, hogy kísértsék, azaz próbára tegyék őt. Ha valóban Istentől jött, ha valóban próféta, tegyen jelt, csodát, ami igazolja állításait. De hogyan lehetnek ilyen vakok? Hogy-hogy nem látják a csodákat, a gyógyulásokat, a szabadulásokat, a kenyérszaporításokat, Isten országa jeleit, amelyeket mindenki lát? Nem látnak, mert nem akarnak látni. Nem értenek, mert nem akarnak érteni. És ezért ezt olvassuk: „*Jézus lelke mélyéről felsóhajtva így szólt: Miért kíván jelt ez a nemzedék? Bizony, mondom néktek, nem adatik jel ennek a nemzedéknek.*” Mi a hitetlenség lényege? Hogy nem akarnak látni! A hitetlenséget nem lehet megszüntetni: ha valakire rá akarnánk erőltetni a bizonyíték elfogadását, ez önmagában lehetetlenné tenné a hit szabad válaszát. Másrészt azonban a hitetlent semmilyen érv és bizonyíték nem győzi meg, mindig fog okot találni arra, hogy hitetlen maradjon. De vajon miért nem akarnak látni? Azért, mert ez túl súlyos következményekkel járna számukra. Minden mássá lenne – hiszen Jézus alapjaiban rendítené meg pozíciójukat, életmódjukat, tanításukat, vallásukat. Ez pedig túl nagy változást követel, túl nagy ár – ennél kevesebbnek tűnik őt eltenni láb alól...

A vallásos vezetők vakok és keményszívűek – de Jézus tanítványai ugyanezen az úton járnak! Ugyanennek a veszélynek vannak kitéve. Látják a csodákat, de nem értik a lényegét. Látták a több kosár megmaradt kenyeret és halat, kétszer is, de nem

értették meg, hogy mindez miről szól. Látták az eredményt, de nem nyílt meg bensőjük a lényegre, a következményre. Nem arra nézve hitetlenek a tanítványok, hogy megtörtént a csoda, hanem azt nem látják, hogy az, akiben a csoda történik, alapjaiban fordítja ki számukra a világot. Ha Jézus valóban Isten, aki közöttük jár, aki megszólítja és elhívja őket, akkor mindennek mássá kell lenni. Akkor a csónakban nem az a kérdés, hogy van-e kenyér, hanem az, hogy mit jelent mindent Isten Jézusban beköszönő uralma fényében látni és megélni. Nem az a kérdés, hogy mi van ma, vagy mi lesz holnap, hanem az, hogy minek és kinek szánják oda minden pillanatuk, minden lélegzetvételük, egész életük. Nem az a kérdés, hogy mit fognak lépni a vallási vezetők, hanem az hogy hogyan lesznek Isten országa tanúi, hogyan élnek és hirdetik meg a reménységet, hogy Isten mindent újjá tesz. Nem az a kérdés, hogy miben nyerünk segítséget Jézustól, hogy a meglévő alapokon építsünk valami kicsit mást, hanem az, hogy mit jelent, hogy egy új alap vettetett, amely szerint „mind életemben mind halálomban nem a magamé, hanem az én hűséges Megváltómnak, Jézus Krisztusnak a tulajdona vagyok”.

A tanítványok ezt nem értik, ezt nem látják. Hisznek Jézusban – nem úgy, mint a vezetők. Hisznek a csodáiban, hiszen látják, sőt, részesei azoknak. De nem látnak. Nem látják, hogy az, akivel szemben találják magukat, mindent átformál, mindent újjá tesz. Nem értik, hogy vagy egészen újjá lesz számukra is minden – az alapvető és legmélyebb meggyőződések, beidegződések szintjén - vagy vakok maradnak. Hitetlenek, keményszívűek, mert ezt az óriási változást nem is tudják, nem is akarják befogadni.

De vajon honnan jöhet a szemek megnyílása? Honnan fakad a látás? Hol érhetjük el azt az objektív nézőpontot, azt a „külső” pontot, ahonnan rálátunk a valóságra? Hogyan ismerhetjük fel Jézusban a valóságot, újra és újra, egyre teljesebben? Ki vagy mi ismeri az egész valóságot, a nagy történetet, aminek a mi életünk is része? A nyugati világ válasza erre a kérdésre, hogy az a valós, ami az értelem számára belátható, ami tudományos alapon bizonyítható. Minden más csak vélemény, opció. A Biblia válasza erre a kérdésre, hogy csak az jelentheti ki nekünk a valóságot, csak az nyithatja meg a szemünket a valóságra, aki maga irányítja és tartja kézben az egész világ menetét. Jézus, az emberré lett Isten, aki ott jár az értetlen és keményszívű tanítványok között. És ezért fordul Márk a vak gyógyításának elbeszéléséhez.

III. A csoda: Jézus gyógyító érintése

Egyetlen esély és egyetlen remény létezik csak: a gyógyító érintés. Az evangéliumból eddig a pontig úgy tűnik, minél közelebb kerülnek a tanítványok Jézushoz, annál nyilvánvalóbb lesz a vakságuk, annál jobban elmélyül válságuk. Nem azt látjuk, hogy egyre többet értenek, hanem azt, hogy egyre világosabbá lesz, mennyire reménytelenül vakok. Minél több csodát tesz Jézus, minél több jel részesei ők maguk, annál jobban lelepleződik értetlenségük és keményszívűségük. Nem több tanításra, nem több gondolkodásra, nem több erőfeszítésre van szükségük, hanem gyógyulásra.

Amint korábban utaltam rá, teljesen egyértelmű, hogy Márk éppen a fentiek miatt helyezte el ezen a ponton a vak meggyógyításának történetét. Figyeljük meg, mit tesz Jézus, és hogyan lesz ez gyógyulássá számunkra, mindannyiunk számára itt és most: „*Ő pedig a vakot kézen fogva kivezette a faluból, azután szemére köpve rátette a kezét, és megkérdezte: Látsz-e valamit?*”

A látás ott kezdődik, hogy elismerjük: vakok vagyunk. Elismerjük, hogy semmit sem látunk, semmit sem értünk, menthetetlenül sötétségben vagyunk. Megtesszük ezt úgy, mint akik még sohasem látták meg Jézust, mint szeretettel teljes szabadítót és megváltót. De megtesszük ezt úgy is, mint akik Jézus követői vagyunk, és megláttuk őt – de tudjuk, hogy ez oly kevés. Tudjuk, hogy még ha követői is lettünk, még ha magunkhoz is öleltük, még ha az övéi is lettünk (és ez a legtöbb), még mindig szükségünk van órá, hogy még teljesebben megnyíljon a szemünk, hogy ne legyünk hitetlenek és keményszívűek.

Amint elismertük, hogy vakok vagyunk, másodszor rá kell bízunk magunkat – és ez ijesztő. Kezébe helyezni a kezünket. Vajon hogyan érezte magát a vak, amint Jézus kézen fogta és kivezette a faluból? Mit fog tenni? Hova vezet? Miért megyünk ilyen messzire? Miért nem kezd neki itt a faluban? Mi van, ha nem történik semmi? Azt gondolom, hogy ennek a bizalomnak a megélése abszolút döntő. Vak vagyok – és ezért engedem, hogy kézen fogj és vezess. Még nem látok, de már nem vakon tapogatózom, fogod a kezem. Amint Saul is, miután találkozott a fényességgel, úgy vezették be Damaszkuszba. Elismerte, hogy nem lát, sem lelkileg, sem testileg. Kellett neki a három nap a sötétségben. Iszonyúan nehéz lehetett. Ez az az időszak, amikor elismered, tudod, hogy keményszívű vagy, vak vagy, elveszett vagy. Rábízod magad Jézusra, de még nem látsz világosan. Ebben a bizalommal teli ráhagyatkozásban megkérdőjeleződnek korábbi meggyőződéseid, alapvető beállítottságaid. Egyre jobban látod, mennyire vak voltál korábban, megkeseredik felette szíved, fáj mindaz, amit vakságodban tettél vagy éppen nem tettél, elmélyül a bűnbánat. Az irányvesztés időszaka ez, miközben mégis tudod egy mély, benső békességgel: Jézus kezét fogod, ő vezet. Időnként még hallod a kemény és értetlen szív sugalmait: mi lesz így veled, hogy fogsz megélni, megbolondultál, inkább vedd kézbe újra az életed. De közben tudod, nem tudod hogyan, de mégis tudod, hogy minden látszat ellenére a legjobb helyen vagy (új alapok kezdenek épülni.)

Egészen addig, amíg egy nap megnyílik a szemed. Jézus a vak szemére köpött és rátette a kezét. Egészen konkrét érintés. Egészen személyes, egészen bensőséges. Teljes alázatot követel. De utána beárad a fény, megnyílik a vak szeme. Saul szeméről mintha pikkelyek esnének le. A tanítványok, bár végzetes vakságban szenvedtek, majd látni kezdenek.

„Látsz-e valamit?” Boldog ember vagy, ha el tudod mondani: volt idő, amikor azt hittem, hogy látok, pedig nem láttam; de most már tudom, hogy vak voltam, és Jézus által egészen máshogy látok. ÁMEN!